ફિમાહીલી—ચાબુક

અથવા

[illegible]—

[illegible]

આંધ્રેસાલ-પતિતોનું ચાબકું.

સંગ્રહ-કર્તા,

સતીઆની અને સુતાર.

નવેમ્બર ૧૮૯૫.

આ ચોપડી ઓરીએંટલ પ્રેસમાં માલેક, મહમદ હુસેન
ખારેઆ છાપખાનું એ પ્રગટ કર્તાઓ માટે છાપ્યું, ને
મુખત્યાર નાનકુ સલીઆની તથા અલીમામદ
જાનમામદ સુનારાએ લીધી બજાર મુખે,
અને અલીમામદ જાનમામદ સુનારાની
દુકાનેથી પ્રગટ કર્યું.

આર્યસમાજી પંડીતોનું પોકળ.

[તા.૪ થી જુલાઇ ૧૯૧૫નાં ભાષણનો જવાબ.]

આર્યપ્રકાશ–અઠવાડીક પેપર.

"આર્યપ્રકાશ" તા૦ ૪ થી જુલાઈ ૧૯૧૫ નાં અંકમાં પાને ૧૭ મે પંડિત રામચંદ્રનું સુરતમાં બીજું વ્યાખ્યાન "આગાખાન મત" એ હેડીંગ નીચે કેટલીક વિગત છપાયેલી છે. અમો તેના સહરાઘાતપણા માટે સભ્યતાથી જણાવવાની ફરજ સમજીયે છીયે, કે જેથી તે હકીકત વાંચનારાઓને તેનું પોકળપણું જણાઈ આવશે. અમો જે હકીકતમાં સત્ય સમાયલું ન હોય, અથવા હમેશાં જેને અજાણી વાતોનો દંભ કરી પોતાના મંડળની

સેવા બજાવેલી દેખાડવાનો ધંધો હોય, તેને જવાબ આપી મહત્તા આપવાનું દુરૂસ્ત ધારતા નથી. છતાં સદરહુ બાબતમાં તદન અજાણ્યાઓ સમક્ષ જાણનારાઓની ગેર-હાજરીમાં સત્યનો ડોળ ઘાલવા સરખું જે પણ લખ્યું છે; અને દોરવાઈ જનારા સાદા મિઝાજનાઓના વખતનો જે ગેરઉપયોગ થયેલો અમો માનીયે છીયે, તેને ભવિષ્યમાં તેવા બોલનારા ઉપર કેવો વિશ્વાસ મુકવો? તે બતાવવા માટે પણ અમોયે આ તક હાથમાં ધરી છે.

પંડિતજીએ વ્યાખ્યાન શરૂ કરતાં જણાવ્યું કે=" આગા-ખાનનાં મતને મુસલમાની ધર્મ સાથે કાંઇપણ લાગતું વળગતું નથી " આ વાકય ઉચ્ચારવાની મતલબ ગયે વરસે-પંડિત રાધાકૃષ્ણે મુંબઇમાં ઓચરેલા શબ્દો સાથે મળતા-પણું ધરાવે છે. અને આથી આર્યસમાજીયોનો એવો સંકેત માલુમ પડે છે કે—આગાખાની મતમાં ભળી જનાર હિંદુઓને ભડકાવવા માટે આ રીતના વિચારો ફેલાવવા. પરંતુ અમો આવા ખોટા મંગળાચરણ માટે યાદ આપી શું કે=આગાખાની મત સાથે મુસલમાની ધર્મને કેટલું લાગતું વળગતું છે; તેનો જવાબ જે રાધાકૃષ્ણને " અંજુમને

જીયાઊલ ઇસ્લામ" નાં મેમ્બરોએ આપ્યો હતો* તે હાલ તરત બસ સમજીશું. તે જવાબ એ હતો કે, મુસલમાની ધર્મમાંનો એક ફીરકો "આગાખાનીમત" છે. અને અમો એ જવાબની કદર કરીને આગળ વધીશું અને કહીશું કે મુસલમાની ધર્મમાં મુખ્ય ચાર દરજ્જા છે.

(૧) શરીયત. (૨) તરીકત. (૩) હકીકત. (૪) માઅરેફત. તેમાં ત્રીજા દરજ્જાનાં હકીકતી મુસલમાન તરીકે આગાખાની મત છે. એમ સ્પષ્ટ કરીશું. અને ત્યારે આગાખાની મતના [દંભી] જ્ઞાતા પંડિતજીનાં ઓચરેલા વાક્ય "મુસલમાની ધર્મથી આગાખાની મત જુદો છે." એની કીંમત કેટલી રહેશે? તેનો વાંચક વર્ગ તોલ કરશે.

વળી પંડિતજી ટેકામાં વધુ એમ જણાવે છે કે– "મુસલમાની ધર્મ શુદ્ધ એકેશ્વર વાદ માનનારો છે." જો આ માન્યતા પંડિતજી ખરેખરી ધારતા હોય તો, પછી તેમણે આર્યસમાજીયોનાં (દંભીક) પંડિતજીના ઓઠાં તજી

---

* આ બાબતમાં તે પ્રસંગે અંજુમન તરફથી છપાએલ ચેલેંજ પત્ર પાછળ આપ્યું છે.

રહેવાનું પસંદ કરવા કરતાં મુસલમાની ધર્મ અખ્તીયાર કરવા વિલંબ કરવો જોઇતો નથી. પણ જો મુસલમાની ધર્મની તે બાબત માત્ર તકલીદી અથવા સાંભળનારાઓ સમક્ષ લાગણી તરીકે રજુ કરી હોય, તો તેના, આખા વ્યાખ્યાન ઉપર તકલીદીપણાનીજ છાપ પાડતા જણાય છે. અને એ આર્યસમાજી પંડિતજી જો મુસલમાની ધર્મની શુદ્ધ એકેશ્વર વાદની માન્યતા ખરેખરી માનતા હોય, તો "સત્યાર્થ-પ્રકાશ" માંની દયાનંદની વિરૂદ્ધતા અને પંજાબના ભાગોમાં જાહેર ઝઘડાઓ મુસલમાનો સામે શું કામ-કરતે? પણ અમો તેમના શબ્દોનું પોકળપણું જાણતા હોવાથી તેમના મુસલમાની ધર્મ વિશેના સારા વિચારો માટે વિશ્વાસ કરી શકતા નથી; છતાં એટલું લાગે છે કે, કદાચ આર્યસમાજીઓએ મુસલમાન ધર્મના વિદ્વાનો તરફથી ખાધેલી હાર અને ભોગવેલી કેદથી રખે બ્હી ગયા હોય!!! અને હવેથી મુસલમાન ધર્મ વિશે ખરી હકીકત ઓચરવાનો સંકેત કીધો હોય તો નવાઈ નથી.=

પંડિતજી આટલેથી આગળ વધી પોતાનું આગાખાની મતનું નોલેજ રજુ કરતા કહે છે કે-"શિયા ઇમામી

ઇસ્માઇલી મતમાં મુસલમાની ધર્મ વિરૂદ્ધ ઘણી બાબતો, ભેળસેળ કરવામાં આવી છે. અને નહીં હીંદુ કે નહીં મુસલમાન એવો એક ખીચડા–પંથ તેને બનાવવામાં આવ્યો છે "=અમો આ વાકયનો જવાબ આપીએ તે પહેલાં કહીશું કે ન્યાયી બ્રિટીશ સરકારનાં અદલ રાજ્યમાં બીજા ધર્મને માટે વધુ નહીં જાણવા છતાં પોતાનીજ ઓખાદ દરશાવનારા વિશેષણો વાપરવા હીમત કરવી, તે દયાનંદીની ધૃષ્ટતાજ દેખાડે છે.–છતાં અમો કહી શું, કે મૂર્તિપૂજાની વિરૂદ્ધતાથી જેને હિન્દુઓ તિરસ્કાર દૃષ્ટિથી જોતા હોય; અને ભૃષ્ટ માનતા હોય અને મૂર્તિપૂજા તજવા છતાં મુસલમાની ધર્મ સ્વિકારવા જેને પાતકના દેખાડતા હોય; તેવા આર્યસમાજીઓ કઇ રીતે આર્યમતની તરફેણ કરે છે? તે અમો સમજી શકતા નથી. એટલે આર્યસમાજીયો હિન્દુસ્તાનના હિન્દુ અને મુસલમાન કે બીજી કોઈ કોમ સાથે નહીં મળી શકવાથી ભૃષ્ટ થયેલાહિન્દુ તરીકે ધોબીનો કુતરો નહી ઘર નો કે નહીં ઘાટનો માફક જીન્દગી પસાર કરે છે. અને હિન્દુ તથા મુસલમાનો (બેઉના) તરફથી તિરસ્કાર પામે છે! અને તેથીજ આગાખાની મતને ખીચડો

સમજી વડચકાં ભરવાની તજવીઝ કરતા જણાય છે, પરંતુ ,'અંજુમને જીયાઉલ ઇસ્લામ''નાં મેમ્બરોએ આર્યસમાજીયોને આગાખાનીમત મુસલમાની ધર્મના ફીરકામાંહેનો બતાવી જે જવાબ રૂપી પ્રહાર કરયો છે, તે અને આર્યસમાજીયો તરફથી થયેલી કોશેશ છતાં તેવીજ જ્ઞાતિનાં [અરે ! નહી ! તેની કરતાં ઉંચા દરજ્જાનાં હિન્દુઓ.] કે જેવાકે ઝવેરીગો, વકીલો, ડાકટરો, તથા ગ્રેજયુએટો, અને ઉંચ-વર્ણનાં બ્રાહ્મણો, વિગેરે આગાખાની મતમાં જાહેર રીતે ભેળાયા છે; તેઓએ આર્યસમાજીયોના મિથ્યા વાદની તથા કાકલુદીની દરકાર કરી નહીં. તે પછી પંડિતજી કદાચજ એમ કહેવા નીકળશે કે આગાખાની મત ખીચડો છે.= પરંતુ અમો તેનો જવાબ એટલોજ કહીશું કે.

यदा यदामुच्यते वाक्य बाणं;

तदा तदा जाति कुलप्र प्रमाणं.

ભાવાર્થ—જ્યારે કોઇ માણસ જે જે રીતનો ઉચ્ચાર કરે છે; ત્યારે ત્યારે તે પોતાના જાતિ અને કુળની આખાદ પ્રમાણેજ બોલે છે.

પંડિતજી પોતાનાં મજકુર વ્યાખ્યાનમાં એમ જણાવે છે, કે વેદિક અથવા હિન્દુ ધર્મ જેને પાશ્ચાત્ય વિદ્વાનો પણ એક અવાજે વખાણે છે; અને જેના અચળ સિદ્ધાંતો સામે તકરાર લેવાને બીજો કોઈ ધર્મ શકિતવાન થઈ શકતો નથી." અમો આ બાબતનો જવાબ પંડિતજી માફક હિન્દુધર્મના વિરોધી તરીકે દઈશું નહી. પણ અમો પંડિતજી અને તેના ધર્મને પાશ્ચાત વિદ્વાનોએ એક અવાજે વખાણ્યો છે, તેથી સારો છે જો એમ કહેવામાં આવે, તો એ એક અવાજે વખાણનારા પાશ્ચાત વિદ્વાનો માંનો કોઇપણ શું હિન્દુધર્મમાં દાખલ થયો છે? અથવા તમો આર્યસમાજીઓએ કોઈ પાશ્ચાત વિદ્વાનોને દાખલ કીધા છે? અને તેને હિન્દુધર્મ પાળનારાઓએ સ્વિકાર્યા છે? જો આ બધાનો જવાબ કાંઈ ન હોય તો આર્યસમાજીઓ એ પરધર્મવાળાઓના અભિપ્રાયથી પોતાના ધર્મની મહત્તા માની લીધી તેના કરતાં, જે ધર્મમાં તમારા ધર્મબંધુઓ તમારી ગમે તેટલી માથાફોડની મહેનત છતાં દાખલ થતા જાય છે; અને પોતાના હિન્દુનામો રાખવાની પણ છીટ ધરાવે છે. તે આગાખાની ધર્મની મહત્તા માટે શા માટે વિચારતા નથી? અરે શું **ગીતા** ના વાકયનું સ્મરણ નથી?!

श्लोक—यद्यद्विभुति मत्सत्यं श्रीतद्‌जिति मेव वा;
तत्‌ देवावेगच्छत्वं मम्‌ तेजोशं संभवम्‌;

ભાવર્થ—જે જે સત્વ વિભુતિવાળું; સૌંદર્યવાળું; અથવા ઉત્કર્ષવાળું; તે તે સર્વ મારા તેજના અંશથી ઉત્પન્ન થયલું તું જાણ. [અ. ૧૦-શ્લો. ૪૧]

અથવા જ્યાં સર્વત્ર સન્તા હોય છે. ત્યાં હું છું એવા શ્રીકૃષ્ણના શબ્દો ઉપર વિચાર કરો તો તમો હિન્દુ-ઓના હાથમાં અત્યારે એવી કઇ સ્થીતિ છે કે, જ્યાં કૃષ્ણના કહેવા મુજબ વર્ત્તન હોય, હવે તો તમારે જ્યાં સર્વત્ર સત્તા પ્રવર્તે છે; તેનેજ માટે દિર્ઘ દ્રષ્ટિ કરવી જરૂરની છે. હિન્દમાંની સર્વત્ર સન્તા જ્યારથી ચક્રવ્રન્તિ શહેનશાહ પાંચમાં જ્યૉર્જ પાસે છે; તેનાજ રામ રાજ્યમાં ધર્મને નામે તમો આર્યસમાજીઓ જે કોળાહળ કરી અશાંતિનાં બીજવાવો છો; તે એજ શ્રીકૃષ્ણ મુરલીધરનો શ્રાપ તમારા ઉપર પ્રત્યક્ષ થાય છે. !

હિન્દુઓ ઇસ્માઇલી કેમ થયા? તેના સંબંધમાં ત્રણ ચાર કલ્પીત અનુમાનો કરી ઉક્ત પંડિતજી આખરે

ધર્મનુંજ કારણ હોવું જોઇયે એમ કહે છે. કે, "હિન્દુ ધર્મ ઉપર અચળ શ્રધ્ધા હોત, તો તેઓને બીજી કોઈ લાલચ તેમને આટલી હદસુધી પતિત કરવા સમર્થ થાત નહીં." અહાહા! પંડિતજીના આ શબ્દોમાં કુદરતી ગર્ભિત સાચ્ય સમાયલું જોવામાં આવેછે.! "વિરોધીના મુખમાંથી ખૈરના શબ્દો" નીકળી ગયા છે.! જો આર્ય પ્રકાશના રિપોર્ટ રજીએ આ શબ્દો પંડિતજીનાજ મુકયા હોય તો પંડિતજી (અને નહી કે. રિપોર્ટરજી) એમ ચોખ્ખીરીતે સ્વિકારતા લાગે છે, કે હિન્દૂઓ ઇસ્માઇલી થયાં, તેનું મુખ્ય કારણ ધર્મનુંજ હોવું જોઇયે. અને તે તદન ખરૂં છે. કારણ કે હિન્દુધર્મ ઉપરની એ આગાખાની હિન્દુઓની આસ્થા હિન્દુધર્મ ઉપર જે મોઢું ઢાંકીને પડી હતી તે પણ હવે ખુલ્લી થઇ છે એ સિધ છે. ત્યારે હિન્દુધર્મમાં મૂર્ત્તિપુજા માનનારાઓનો મોટો ભાગ હજી પણ કેટલો પ્રબળ છે. તે આર્ય પ્રકાશ, સમાજ, અને તેમની ગણત્રીનાજ સભાસદો ઉપરથી. અને આર્ય સમાજીયો કે જેઓ મૂર્ત્તિપુજા માનતા નથી તેને "દયાનંદ તુંડ દંડિકા" અને એવા અનેક ગ્રંથો ઉપરથી જોવાને બની આવેછે.

તે ઉપરાંત "આર્ય પ્રકાશ" જેવા એક સાધારણ અને ઘર ખુણીયા એઠવાડીકના હાલ હવાલ જોતાજ આર્ય સમાજીયોની સ્થીતિ ખુલ્લી થાયછે. અને તેમને છડે ચોક લોખંડી જવાબ તેમનાજ હીન્દુ તરફથી જે અદ્યાપિ પરિયંત ચાલુ છે. તે જોતાં હીદુ ધર્મના બચાવનો વાવટો ઉડાવનારા આર્યસમાજીયોના કેવા વાવટા ઉડે છે ! તે સમજવા છતાં "પગમાં લાહે બળેને ડુંગરે દિવા કરે" વાળી કહેવતને અનુસરવા પંડિતજી રૂષિ મુની જેવા પૂર્વ જોને તજી દેવા માટે ઠપકો આપે, તે બાપના કુવામાં બુડી મરવા જેવું ગણાય ! પોતાનીજ સ્થીતિથી અજ્ઞાત પંડિતજી ! પછી ભલે કુરાનના અભ્યાસી હોય કે વેદાંતના જ્ઞાતા હોય કે આર્ય સમાજીનાં ભાડુતી બચાવ કરનાર હોય! પણ તેઓ ઇસ્માઇલી ધર્મ બાબતનો ઇતિહાસં કહેવા દંભ કરે ! તેને કેટલું વજન આપવું, તે વાંચનારની મુન્સફી ઉપર છે. તો પણ અમો પંડિતજી ના વ્યાખ્યાનના એ ઇતિહાસીક ભાગ માટે પણ થોડીક બાબતો કે જેમાં તેમનું અજ્ઞાત પણું સાબેત થાયછે. તે કહેવા વગર રહીશું નહીં.

પંડિતજી ઇસ્માઇલી ઇતિહાસ શરૂ કરવા પછી જણાવે છે કે "સુન્નીઓ ખુદા અને પેગંબરનેજ માનેછે" પંડિતજીનું આપાંડિત્ય સુન્ની મુસલમાન ભાઇઓને ખરાબ લગાડનારૂં અને સત્ય માનિનતા માટે ખરાબ અસર ઉત્પન્ન કરનાર હોવાથી લાગણી ઉસ્કેરનારૂં છે. આવી જાતના અર્ધ દગ્ધ પણાથી મુસલમાનોની બહોળી વસ્તી વાળા ભાગમાં જે ખળ ભળાટ ઉભો કરી એકથી વધુ વખત મારામારી બાબત આર્યસમાજીયોના પંડિત રામચંદ્ર" જેવા અને આર્યપ્રકાશ જેવા બેખબર પત્રકારો એ જે સઝા ખમીછે. તે જો યાદ હોત તો સુરત જેવા શહેરમાં કે જ્યાં મુસલમાનોની વસ્તી પુરતી નથી, ત્યાં પણ ઓચરવું ભારી પડી જાત.

સુન્ની મુસલમાનો ખુદા, પૈગંમ્બર, અને અલીને પણ માનનારા છે, કે જેવી માન્યતા દરેક ઇસિલામીઓએ ધરાવીજ જોઇએ, એમ કુરાનના અભ્યાસી પંડિતજી બીચારાને થોડીજ ખબર હોય એમ લાગે છે. આગલ વધતાં એજ તારીખના ભાષણમાં તેથી પણ વધુ ભયંકર ભુલ કરી છે કે; "આ પ્રમાણે ખુદા અને તેના

પેગમ્બર ઉપરાંત બીજાઓને પુજ્ય માનવા તે સુન્નીઓને અધર્મ કરવા જેવું લાગે છે! પંડિતજીની આધૃષ્ટતા એમ નાજ શબ્દો વીરૂધ્ધ થઈ છે; કારણ કે ઈતીહાસની શરૂઆત કરતા "ખુદા અને પેગમ્બર પછી તેમના ગાદીના ખલીફા તરીકે હજરતના બેગમ આએસાના પીતા અબુબકરને ખલીફા માનનાર તે સુન્ની મુસલમાન" એમ જણાવ્યું.એ છતાં તેમણે આગલ વધીને એ ઇતિકાદ રાખનાર સુન્ની મુસલમાન ભાઇઓને અધર્મ કરવા જેવા જણાવેછે, આવો ભાંગરો વાટવો, તે હિંદુ ધર્મ માનનારાઓને પોતાનો ધર્મ ખોટો સમજાવવાની આદત હોય એમ લાગેછે, પરંતુ મુસલમાન ધર્મ વીશે ઓછી માહિતી ધરાવનારાઓની દશા કેવી થાયછે? તેનો અનુભવ લેવો હોય તો સુરતખાતેનું પાંડિત્ય પંજાબના મુસલમાનોના સમક્ષ ઓચરે તો ખબર પડે.

પંડિતજી આટલાપછી ઇસ્માઇલ્રી ઇમામોના વંશ માટે બોલતા "તકીઆ" માટે ભયંકરતા બતાવેછે, અને ૧૦૯૦ ના આલમોતના કીલ્લાની હકીકત ધર્મ ખાતર ખુનરેજી વધારવાની બાબત જણાવેછે, આ પ્રસંગે અમે એક

ધાર્મિક લાગણુથી ટીકા કરશું કે આર્ય સમાજીઓ પોતાના જુદા માનેલા હિંદુ ધર્મ માટે જે જે જાતના ઉપાયો લેછે, તે બ્રીટીશ સરકાર જેવા અને સુલેહ સંપન્ના કસોટીના જમાનામાં જે પ્રકારના બે દરકારીથી કોમ કોમનાં જગડા અને વિરોધ ઊભા કરવા માટે બીજા ધર્મ ઊપર ન છાજતા પ્રહાર કરવાની જેતક લેછે તે હસન બીન સબ્બાહના જમાના સાથે સરખાવતાં આર્ય સમાજીઓ કેટલા આગળ વધેછે તેનો તોલ કરવા હાલમાં એજ આર્ય સમાજીઓના વડા પંડીત **મુનશીરામને** સરકારે ગયા જુલાઇ માસમાં ફીરોઝપુર જીલાના ગામકોની ખાતે કેદ રાખેલછે. તેનો દાખલો બસછે. ત્યાર પછી પંડિતજી ૧૮૬૭ માં મુંબઇમાં હાઇકોર્ટના જડજ સર. આરનોલ્ડના ફેસલાના શબ્દો રજુ કરેછે અને તે ઊપરથી ઇસમાઇલી પંથના બે નકી કરેલા નીયમો "**તકીઆ**" અને "**દાઇ**" ઊપરથી બહેકાવી નાખનારી ભાષા વાપરેલછે, આ બે નિયમો દરેક ધર્મમાં હોવાજ જોઇએ; પરંતુ હિંદુ ધર્મ અને વળી વેદાંતીઓ તો ખાસ તે બે નિયમો માટે વધુ સંભાલ રાખેછે. તે એકે જેને "**તકીઓ**" કેવામાં આવેછે; તે વેદાંતના હીસાબે અધિકારી હોય તેનેજ

વેદ શીખાવાય તે છુપામણું તથા વેદાંતનો જે પ્રતિપાદક જેનો અર્થ દાઈ થઈ શકેછે તે છે. અને એ બે બાબતો જો ખરાબ હોય, તો તે વેદને મનાવવાની મ્હેનત કરનાર આર્ય સમાજીઓને વધુ લાગુ પડેછે, જો કે અધિકારીનેજ વેદ શીખવવાનો તકીઓ તજી દેનાર આર્ય સમાજીઓની પ્રત્યે જો હિન્દુઓની તિરસ્કાર ભરી દ્રષ્ટી હોય તો એજ તકીઓ અથવા અધિકારીની ગણુતરી નહીં રાખવાથીજ થયછે. બીજું સન્યાસી જેવા ડ્રેસમાં આર્ય સમાજીઓના ફરતાં પંડિતજી જેવા ભાડુતી સંન્યાસીઓ નહીં, પણ રૂષિમુનિઓ જેવા પૂર્વજોના જેવાજ ઈસમાઈલી ધર્મનો ઉપદેશ કરનાર દાઈ જેમાં **મહાન પીરસદરદીન** જેવાનો પણ સમાવેશ થાયછે.

આ પીર સદરદીનના મહાત્મની પીછાન કરીને કાંઈ પણ બોલવા ધારેતો, અમો ખાતરી ધરાવીએ છીએ જે પંડિતજીમાં જો હઠ ધર્મીપણું ન હોય; તો તેઓ પણ સુરતનાં અને મુંબઈના હિન્દુઓની માફક ઈસ્લામના હકીકતી રસ્તાનો ઇસમાઇલી ધર્મ અંગીકાર કરવામાં માન સમજતે.

એ પીર સદરદીને હિન્દુ ધર્મનું સંશોધન કરીને અવતારોની માનીનતાનું તાત્પર્ય અને વેદાંતનાં માનવા

લાયક સિધાંતો ને ઇસ્લામના હકીકતી અને મારફતના દરજાના સિદ્ધાંતો સાથે એકત્ર કરી સતપંથના નામે જમાનાનો છેલો ધાર્મીક સુધારો અખત્યાર કરવા ફળદાયક ઉપદેશ કીધો, કે જેમ આર્યસમાજીઓએ પણ હાલનાં જમાનામાં પીર સદરદીન પછી ચારસો વરસે હિન્દુધર્મના તાતપર્ય ઉપર ઉપદેશ કરવાનુ સુજી આવ્યું. અને અમોને માનવાને મજબુત કારણ મલેછે કે હિન્દુધર્મના અનુંયાઇયોમાં આર્યસમાજીઓ જે જાતની કોશીશો કરે છે, તેના કરતાં ઇસલામ કે જેણે આખી દુનીઆમાં પોતાના સત્ય સિધ્ધાંતો સ્વીકારાવ્યા છે. તેનો ઉપદેશ કરનાર પીર સદરદીન જે રીતે ગુજરાત, કાઠીઆવાડ, કચ્છ, અને સીંધની હિન્દુ જાતોને બોધી **ખોજા** અને **મુમના** નામની જ્ઞાતો સ્થાપી છે, તે જોતાં ઇસમાઇલી પંથમાં હમણાં બહાર પડેલા સુરત અને મુંબઇનાં નામીચા હિન્દુ કુટુંબો કાંઈ વધુ નવાઇ ઉત્પન્ન કરતા નથી.

પંડિત રામચંદ્રજી પોતાના ઉક્ત ભાષણમાં ત્યાર પછી [વિક્રમ સંવત (૧૬,) માં સૈકામાં ઇસ્લામશાહ નામના ઇસમાઇલી સરદારે પીર સદરદીન નામના દાઈ

ઉપદેશકને મોકલ્યો હતો અને તેમણે હિન્દુ અને શિઆનો ભેલ સેલ પંથ ઉભો કર્યો. હિન્દુઓ વિસ્નુના અવતારને માને છે તેથી વિસ્નુના ૯, અવતાર પોતાના ધર્મની માનિનતામાં છે. ૧૦, મો અવતાર અલીનો છે; એમ તેણે બતાવ્યું.]

ઉપરની બાબત ઇતિહાસીક અને વજુદવાલી હોવાથી અમો આ સ્થાને ચુનોચરા કરતા નથી. પરંતુ દશમો અવતાર અલીનો છે, એ ધાર્મીક આસ્થાની બાબત માટે અમારા તરફથી એક જુદુંજ પુસ્તક વિસતારથી લખવા નકી થયું હોવાથી ટુંકમાં કહીશું કે ભગવત ગીતાના અધ્યાય ૪, થા ના સ્લોક ૭, માં છે કે.

श्लोक—यदा यदाहि धर्मस्य ग्लानिर्भवति माहृतः
अभ्युत्थानम् धर्मस्य तदात्मनं सृजास्यहम्ः

અર્થ—શ્રી કૃષ્ણ કહે છેજ્યારે જ્યારે ધર્મનો લોપ થાય છે
ત્યારે ત્યારે હું શરીર ધારણ કરૂ છું

એ વચનો અનુસાર પીરસદરદીન કે જે परोपकार्या सतां विभुतयः માત્ર પરોપકારાર્થ હોવાથી તે પ્રસંગે હિન્દુઓ કે જેઓ મુર્તી પુજાને માનનારા તેને તમો આર્ય

સમાજી અથવા દયાનંદની પેઠે નિંદા કરીને નહિં પણ યુક્તિસહ જે ઉપદેશ કર્યો છે; તે અધ્યાપી પર્યંત સાચો હોવાથી દિવ્ય ચક્ષુઓને ઊઘાડનાર તરીકે પ્રિય છે; કે જેની ખુબીના માટે નવા થએલા ખોજાઓને બની શકે તો જઇને પુછો; અથવા બીજા ખોજા બનનારા તમારાઓને મલો અને ખાત્રી કરો, તો પછી 'ઇસિમાઇલીની ઘટપાટની ક્રીયામાં, હિન્દુ ધર્મના આચારોની ભ્રષ્ટતા! એ ધર્મનું એક ક્રિયા કર્મ બને છે" તે શું છે તેનું ભાન થશે. પણ યાદ રાખવું જ્યાં સુધી તમારી એબીલી આંખો ને **ગાયત્રી**ના મંત્રવડે નિરમળ કરશો નહીં, ત્યાં સુધી સારૂં સુઝશે નહીં. જેમ કે શ્રી કૃષ્ણે અરજુનને કહયું હતું કે.-

श्लोक---तुमा शक्यसे द्रष्टुमने नैव स्व चक्षुषा

दिव्यं दुदामि ते चक्षु पश्यमे योगमेश्वरम.

અર્થ-પરંતુ આમ તું મને તારી પોતાની સાધારણ આંખ જોઈ શકે તેમ નથી. માટે હું તને દિવ્ય ચક્ષુ આપું છું. [ભ. ગી. શ્લોક.]

વળી (બેત)–પાક કુન દુ=ચસ્મ=રા અજ મુએ એબ;
તા બબીની બાગે સરવસ્તાને ગૈબ. (મશનવી.)

એટલે–તારી આંખોનો એબનોવાળ દુર કરી જોશે, તો.
છુપાયેલો ગૈબનો બગીચો જોઈ શકીશ;–

વળી ઘટપાટની ક્રીયાને "હીન્દુ ધર્મના આચારોની ભૃષ્ટતા કરનાર કહીને;" તે નહી જાણુનારા હિન્દુઓને ભડકાવનારી વિગતો રજુ કરવાનો પ્રપંચ માત્ર કર્યો છે. કારણ કે દરેક ધર્મમાં પવિત્રપણું જળવાઈ રહે; એવા નિયમોની ક્રીયાઓ મોજુદછે. શંકરની પુજા કરીને બ્રાહ્મણો ગળતીના જળનાં ટીપાં દરેક આશ્થિકોને આપે છે; મંદિરોમા દેવ દર્શન થયા પછી પ્રસાદિ વ્હેંચાય છે; એ મુજબની આ ઘટપાટની ક્રિયાછે. પરંતું આર્યસમાજીઓને અરૂચિકર એટલા માટે હોવી જોઇએ કે, તેઓ અમારી પેઠે મુર્ત્તિ પુજાની વિરૂધ્ધ છે, પરંતુ તેની સાથે તેઓ સરળ અને સાચા નિયમોની વિરૂધ્ધતા દેખાડે છે; તેમ અમો નથી. અને તેથી તેઓ આર્ય સમાજીઓ કોઈ જાતની ક્રિયા કરતા નથી. અને તેથી તેઓના વિચારો નીંદાયુકત હોય છે, અમો ઇસમાએલી મૂર્તિ પુજા વિરૂધ્ધ હોવા છતાં શુદ્ધ આચારોની વિરૂદ્ધ જનારા નથી.

પંડિતજીની ઇતિહાસની વિગતો સાથે ઇતિ**હાસ્ય** પણ જોડાયું છે, તેનો દાખલો પુરો પાડતા તે જણાવે છે કે, "પીર સદરદીને હીન્દુઓને લલચાવવા માટે પોતાના ત્રણ નામો રાખ્યા હતા" પીર સદરદીને **સતગોર! સહદેવ! અને હરીચંદ્ર!** આ બાબતમાં પંડિતજીએ ઇસમાઇલી ઇતિહાસ સમજવામાં થાપ ખાધી છે. અને કાંતો દયાનંદ ને છાજતી ભડકાવનારી પદ્ધતિ ધારણ કરીછે. કારણ કે પીર સદરદીને, જેવા જેવા ધારમિક બોધ કીધા; તે બાબદની યાદગીરીની પીછાન તરિકે, એ **ઇલ્કાબો** તે વખ્તના ઇમામ હઝરત **ઈસ્લામશા** તરફથી મળેલાછે, એમ ઇસમાઇલી શાસ્ત્ર ઉપરથી નિર્ણય થાય છે. જેમ કે, સતગુરૂ સહદેવ (દેવોના દેવ) નો ઇલ્કાબ એ માહાપુરૂષે **વેદાંતનો** સાર ગ્રહણ કરી તેને ઇસલામના **હકીકતી** અને **મારફતના** દરજા ઉપર સમજાવવાનો માહાન અને ચમત્કારિક પ્રયાસ કીધો તે માટે બક્ષાયોછે. તથા બીજો ઇલકાબ 'હરિચંદ્ર (પરમાત્માનો પ્રકાશ) નો અર્થસુચક ઇલકાબ તેમણે હિંદુ ધર્મના અઢાર પુરાણો તથા બીજા આખ્યાનો સાથે પરમાત્માના ધારણ કરેલા અવતારોમાં પરમાત્માની **રોશની** ને ઇસલામ

ના તેવીજ પધ્ધતિના દ્રષ્ટાન્તો સાથે ભેળવીને જે મહાન **ઐકયતા** સમજાવી છે કે, તેની પીછાન એ ઇલકાબથી સિધ્ધ થાય. પંડીતજી સારી રીતે જાણતા હોવા જોઇએ કે, ચાલુ બ્રિટિશ સરકારના અદલ ઇનસાફી જમાનામાં પણ, દર વરસે આપણા હિન્દી શહેરીઓની પીછાન એવાજ સુંદર ઇલકાબ વડે કરવામાં આવેછે; ત્યારે પીર સદરદીન જેવા માહત્મા પુરૂષે જે આખી દુનીયાંની ધારમીક એકત્રતા સમજાવી છે, તેનેજ આપેલા એલકાબો માટે ન છાજતી ટીકા કરી ગવ્હરમેન્ટના તરફ વફાદાર રહેલી અને ચાલુ લડાઇના હંગામમાં બાહેર પડેલી પીર સદરદીનને માનનારી કોમોનું દીલ દુખાવનાર, પંડિતજી ! ગવ્હરમેન્ટના કેવા ઇલકાબ પાત્ર છે? તે સમજુ વાંચનારાઓ સહેલા-ઇથી સમજી શકશે.

પંડિતજીના ત્યાર પછીના વ્યાખ્યાનમાં અમો વાંધો રજુ કરીએ તેવી બાબદ એ છે કે, "નામદાર આગા-ખાનને ખોજાઓ કમાણીના દસમો ભાગ આપે છે, ત તેના માનનારાઓનાં હિતમાં નહીં; પણ કેવળ મનસ્વી રીતેઆગા-ખાન ખર્ચ કરેછે. એ બહુ દિલગિરી ભર્યું દેખાડછે તે છે"

આ વિગત ઉપર ઉપરથી તો બહુ મજાની લાગેછે, અને પંડિતજીની દીલસોજી માટે બહુ બહુ લાગી આવેછે. પરંતુ દાઢમાં ઝેર ભરેલા સર્પના સુંવાળાપણા ઉપર દોરવાઇને સોડમાં જનારનું પરિણાંમ કેવુ ગંભીર આવે? તે મુજબ દેખાય છે. આ બાબદમાં જેની બ્રીફ લઇને પંડિતજી બોલે છે, તેનો જરા પણ અભિપ્રાય જાણ્યો હોત; તો પોતે પોતાનું અજ્ઞાનપણું જાણતે. તે ઉપરાંત નામદાર આગાખાન સાહેબ કે જેણે પોતાના મુરીદો માટે હૉસ્પીટાલો, સ્કુલો, કન્યાશાળાઓ, લાયબ્રેરીઓ, વીગેરે જે જે જાતના સાધનોનીં બક્ષેશ કરીછે; તે કરતાં અમારા મુસલમાન ભાઇઓ માટે તથા હિંન્દુઓ માટે, જે જે જાતના યાદગાર પ્રયાસોથી પોતાના કીમતી વખતનો ભોગ આપીને અને કાળજી ભરેલી ઝહેમત વેઠીને જે પ્રયાસો કીધા છે; તે તરફ પંડિતજીની અદેખી આંખોથી જોવાયું નથી. તેને માટે અફસોસ છે!

"અલીગડ, કોલેજ" મુંબઇની **"અનજુમને ઇસલામ"** અને બીજા એવા પ્રખ્યાત જાહેર ખાતાઓ એ નામદારનાં ઉપકારીછે, જ્યારે મરહુમ **"ગોખલે"** જેવા એક

હિન્દુ ગ્રહસ્થની લાયકાત માટે "**પુના**" અને મુંબઇના "**ટાઉન-હૉલમાં**" જે તક નામદાર આગાખાન સાહેબે લીધી છે; અને હિન્દુ યુનિવરસીટી માટે ની એ નામદારની નિસપ્રહી મદદ ત્રાન્સવાલના હીન્દીયોની હાડમારી દુર થવાની દિલ સોઝ કોરોપ અને ગોખલેના ફંડમાં આપેલી નાદર રકમ છતાં તેના ઉપર પણ શુષ્ક વિચારના પંડિતજીને નામદાર આગાખાન સાહેબનું મનસ્વીપણું દેખાતું હોય; તો પછી તેના સરખા ! સરખી દૃષ્ટીથી નહી જોઇ શકનારા પંડિત **ગીતા** અનુસાર પંડિતતાને પાત્ર હોય ! એ અજબ જેવું છે .(पंडिता;समदर्शितः) (સરખી દૃષ્ટિથી જુવે તે પંડિત) પણ જે આર્યસમાજીયો ગમે તેમ બકી મારનારાને પણ "**પંડિતજી**" કહેતા હોય, તો નવાઇ નહી. ધન્ય પંડિતજી ! ધન્ય કુરાનના પંડિતજી! તમારા આચાર વિચારને માટે ! ઉક્ત પંડિતજી! "નામદાર આગાખાનના "કર" દીવસે દીવસ વધી પડયાછે. ને ભકતોએ મોટી મોટી રકમોની ભેટ પેશાવરની મુલાકાત માં કીધી હતી" એમ કહીને શું મોટો ધાય મારવા માગેછે. તે અમો સમજી શકતા નથી. એ દલીલો નાના બચ્ચાના બહાના જેવીછે. નામદાર આગાખાનના દીવસે દીવસે "કર" વધી

ગયાછે, તેની સાબીતીમાં "*ખુલ્લીચિઠ્ઠી" નો હવાલો આપી ભેટ મુકી હતી, એમ જણાવેછે. " કર " અને " ભેટ " એની વ્યાખ્યા અથવા અર્થનું પણ પંડિતજીને અહીં ભાન રહ્યું લાગતું નથી.

છેવટે પંડિતજી પાપ માફ કરવાની " કુંગાની ક્રિયા " માટે ટીકા કરેછે. અને કહેછે; તેના સંબંધમાં જણાવી શું કે, દરેક ધર્મમાં પોત પોતાનિ માનીનતા પ્રમાણે તેવી જુદી જુદી ક્રિયા કરવામાં આવેછે. તેમ ઇસમાઇલી ધર્મ એવી ક્રિયા વગરનો છે, તેમ તો અમો કહીશું નહીં.

હિન્દુઓમાં પ્રાયશ્ચિત્ત કરવાની ક્રિયા બ્રાહ્મણોને હાથે થાયછે. અને આર્યસમાજીઓમાં (જેને તેને હાથે) પણ શુધ્ધિની ક્રિયા કરેછે.

---

†ખુલ્લીચિઠ્ઠી (ઓપન ચીઠી) નો સંગીન જવાબ અમારા તરફથી જે લગભગ તઇયાર થઇ ચૂકયોછે. તે આ જવાબ ના પુસ્તકની માફક થોડા સમયમાં અમારી તરફથી બાહેર પડશે.

ખ્રિસ્તીઓ બેપટીઝમની ક્રિયા કરેછે. તેવી રીતે "કંગા"ની ક્રિયા એમ સુચવેછે કે, જેમ હિંદુ સંપ્રદાયોનાં ગુરૂઓ શિષ્યોને જેમ **કંઠી** બાંધે છે. અને હાથે **રાખડી** બાંધેછે; એવા „ **ગુરૂમંત્ર** " આપવાની ક્રિયાનાં જેવીજ, અર્થ સુચક આ 'કંગા'ની ક્રિયા માટે, ક્રિયાભ્રષ્ટ આર્યસમાજીઓને તેનું મહાત્મ ન સમજાય, અને નીંદાપાત્ર લાગે, તો તેમાં તેમના ગુરૂ **દયાનંદ**નાં કંગાલ ગુરૂમંત્રનોજ પ્રતાપછે.

છેવટે અમો અગાઉ બતાવી ગયા છીએ, તેવી રીતે આ ઇસમાઇલી ફીરકો "શરીયત" "તરીકત"થી આગળ વધી ઇસલામનાં "હકીકતી" દરજાનું શિક્ષણ આપે છે. અને તેમાં ઉંચા પ્રકારનું સુફીઝમ સમાએલું છે. જે દરેક મુસલમાનોને તેમજ સુજ્ઞ હીન્દુઓને જાણવાનો હક છે. એમ. સ્પષ્ટ કહીને આ અમારો સભ્ય જવાબ સુરતખાતે પધારેલા પંડિતજી રામચંદ્ર અને તેમની આર્યસમાજીયોને સભ્યતા સહીત સોંપતાં સંતોષ પકડીયે છીએ.

આર્યસમાજીઓને માટે થોડીક ગરમાગરમ તપ્ડમચી.

(ભાટીયા બનાવટ ભાગ ૩ જા માંથી ચુંટેલું-ચવચવ.)

કોંગ્રેસ હિન્દનો હિતકારી મંડલ હોય તો આર્યસમાજની અનીતી ઉપર પ્રથમ ખ્યાલ કરવો જોઇએ. ત્યારેજ હિન્દને હિત કરવાનું પ્રારંભ થયું કહેવાશે. કોંગ્રેસીઓ અથવા અન્ય સુધારાવાળાઓ તેઓ હિન્દના હિતકારી થવાનો દાવો કરનાર હોય તેણે ખ્યાલ કરવો જોઇએ કે આર્યસમાજ હિન્દ દેશની તમામ પ્રજાના દીલ દુખાય એવી ધર્મ વિરૂદ્ધ વાતો કરી પોતાનુ' અનિતીનું ગાડું આગળ ચલાવયા જાએ છે.

* * * * *

આર્યસમાજનો અવાજ આજ લગભગ છેલો (૨૫) પચીસ વર્ષથી છે. તે પહેલાં હિન્દુસ્થાનમાં ધર્મનાં ઝગડા

હતાજ નહી, આજે જે ડગલે ડગલે લાઇબ્લો સંભળાય છે. ને નામદાર સરકારને સંતાપવામાં આવે છે. એ બધું અનર્થ આર્યસમાજનાં અવાજ પછી ઉત્પન્ન થયું છે. અને આજે જે ગાયમાતાનો અનાચાર થાય છે. અને ગઊ હીંસા વીશેષ થતી જોવામાં આવે છે; તે બધી બાબત આર્યસમાજની ઉત્પતી પછી ઉત્પન્ન થઈ છે.

*　　　*　　　*　　　*

આજે હાલ લગભગ ચાર વરસ થયાં મુંબઈ જેવા અલબેલા શહેરમાં કે જ્યાં, અસંખ્ય વૈષ્ણવો વગેરે છે. અને બ્રીટીશ રાજ્યતું નામીચું નગર છે. તેવા તવંગર શહેરમાં આર્યસમાજ તરફથી અનીતી ભરેલા બોલો બોલાય છે. આર્યસમાજ તરફથી ભાપણો અપાય છે જેમાં નીત્યાનંદજી જેવા નાટકયા અસત્ય વાતો વદે છે. દાખલા તરીકે એક ભાપણ દરમીઆન નીત્યાનંદજીએ એમ કહેલું હતું જે હું એક વૈષ્ણવ મંદીરમાં ગયો અને પુંજારી મને ઠાકુરજીની બેઠક પાસે તેડી ગયો અને તેણે પડદા ખોલી ઠાકોરજી સામું દાતણ કરવા લાગ્યો. બાદ હાથ મોઢું

ધોવા વગર બતાસા લઈ આવ્યો. તે ઠાકોરને પોતાનાં હાથે બતાવતો જાય અને ખાતો જાય એવી રીતના અસત્ય બોલો બોલી આર્યસમાજની અનિતીનો અખાડો ચાલે છે. ઊપલા દાખલા ઊપરથી વાંચક વર્ગ અનુમાન કરી શકશે. કે વૈષ્ણવ મંદિર તો ઠીક પરંતુ કોઇપણ જૈન વગેરે મંદિરોમાં એવી રીતનો અનાચાર નથી પરંતુ આવી વ્યવસ્થા જોઇ પશ્ચિમની પ્રજા શું ધારે છે તે ખ્યાલ કરવો ઘટે છે.

*　　　*　　　*　　　*

આર્યસમાજની અનિતીતે હીંદુસ્થાનનો હરકતી કાંટો છે. આર્યસમાજની અનિતી ભરેલા અવાજને અટકાવવા સનાતનિઓ તેમાં ખાસ કરી શ્રી દ્વારકાના શ્રી શંકરાચાર્યજી ઊત્કંઠીત છે. તેમના વીશે તેઓનો જેટલો ઉપકાર મનાય તેટલો થોડો છે.

*　　　*　　　*　　　*

કેટલાક સુધારાવાલા તથા આર્યસમાજ આદિક બ્રીટીશ રાજ્ય નિતીને વગોવવા વાતો કરે છે; પરંતુ તેમની અનોખી

ચાલથી હિન્દી પ્રજાને ઊલટી હરકત થાય છે. પણ બ્રીટીશ રાજ્યને વગોવવું તે કુદરતના નિયમ તોડવા બરોબર છે, કેટલાક સુધારાવાલા તથા આર્યસમાજીઓમાં હીન્દની હકુમત ચલાવવામાં ભાગ લેવાની ખાસ ખાએશ રાખે છે. એવા સુધારાવાલા તરફથી અનેક અનુચીત વાતો થાય છે. પરંતુ એ બધો સુધારાવાલાનો શોર પુરણ પ્રતાપી બ્રીટીશ રાજ્યમાં ચાલી શકે છે. પરંતુ એવા પ્રસંગમાં કોઈ રૂશ જેવા અદ-ભુત અમલદાર હોય તો સુધારાવાલાને પણ સારો સ્વાદ આપતે, કે તેનો પ્રત્યક્ષ પુરાવો હાલ પણ રૂશ રાજ્યમાં "દોમાસભા" ની માઠી વ્યવસ્થાથી જોવા મલી શકે છે.

નામદાર શહેનશાહા સાતમા એડવર્ડ સાહેબ હીન્દુ-સ્થાનનાં સંપુર્ણ શહેનશાહ હોવા છતાં પણ પોતાની કોઈ પણ પ્રજાનાં દીલ દુખાય નહીં એવી રૂઢી પસંદ કરે છે, જ્યારે અનીતી ચાલી આર્યસમાજ હીન્દ દેશની તમાંમ પ્રજાના દીલ દુખાય એવી વાતો કરે છે. અને પ્રજાસાથે રાજ્યને વગોવવાનાં કઠણ શબ્દો પોતાનાં ગ્રંથોમાં લખેલ છે એવી બીના બ્રીટીશ રાજ્યમાં બને તે જરૂર અપસોસ

કારક વાત છે, પરંતુ આર્યસમાજની અનીતીથી બ્રીટીશ રાજ્યનાં કારભારીઓ અજાણ્યા છે. ને તે અજાણ્યા થવાનું કારણ પણ આર્યસમાજની જુઠી જીભ છે. કારણ તેણે પોતાનું નાંમ હીંદુ ધર્મનાં હીતકારી "આર્ય" એવો નોંધાવેલ છે. તેથી કારભારીઓ તેને હીંદુ ધર્મની આગેવાન મંડળી કહીને સંતોશી જાય છે પરંતુ આર્યસમાજની અનીતીથી બ્રીટીશ અમલદારો જાણીતા થશે તો આર્યસમાજની ખબર લીધા વગર નહી રહે ને પોતાની પ્યારી પ્રજા ઉપર થતો જુલમ જરૂર મટાડશે.

* * * *

આર્યસમાજ એક હિન્દુઓ સાથે નહીં; હિન્દુસ્થાન સાથે નહી; એશિયાખંડ સાથે નહીં; પુર્વ ગોળાર્ધ સાથે નહીં; પરંતુ અનુમાનથી કહી શકાય છે, જે દુનીયાની દોઢ અબજની વસ્તિ સાથે વિરૂદ્ધતા ધરાવે છે.

આર્યસમાજીયોના ઉપદેશનો નમુનો.

[ભાટીયા બનાવટ ભાગ ૩ જો પાનું ૫ મું.]

[છંદઃ—ચોબોલા.]

દયાનંદને દાઝ થઇને, વીધવા વાતો ચાલી.
એક ને અગીઆર કરાવે, ઘાંચી મોચી માલી;
શ્રોતા વકતાને મારા રામ રામ છે.

ગઊ રક્ષનાં ગીતો ગાએ; સત્ય ગ્રંથને સારે.
ત્રણસેને ત્રણ પાના માંહી, બાજ ગાઊને મારે;—શ્રોતા૦

પ્રીતમ જો પરદેશ હોયને, પ્યારી પ્રીતમ માંગે.
અમુક મુદતમાં નહીં આવે તો, કામ ચલાઊ જાગે;—શ્રોતા.

મુર્તી પુજા માને નહીં ને, હળ મુશળ મનાવે.
ઉખલને અસ્ત્રો ઇત્યાદી, દેવી દેવ બનાવે;—શ્રોતા૦

ગરભવતીને ધ્રેન ચડે કદી, પ્રીતમ પ્યારો લાગે.
સમાજોનાં સત્ય ગ્રંથમાં, તે પણ સુતો જાગે;—શ્રોતા૦

લી૦ સેવક દેવજી ગોકળદાસ.

નલીઆ નીવાસી.

અંજુમને ઝીયાઉલ ઇસલામનો મોટો મેળાવડો.

શનીવાર તા. ૧૪ મી ફેબરવારીના સાંજના (સ્ટાં. ટા.) ૪) વાગે તારદેવ ઉપર આવેલી કપડવંજની વાડીમાં અંજુમનનો એક મોટો જલસો બોલાવવામાં આવ્યો છે.

પેહલી તથા આઠમી ફેબરવારીએ આરય સમાજ હોલમાં એક આરય પંડિત હીઝ હાઇનેસ સર આગાખાનને તેના ખોજા મુરીદોના મઝહબ ઉપર હુમલા કરતાં પાક પવીત્ર મઝહબે-ઈસલામ પર ટીકા કરતા હતા, ત્યારે અમોએ તેને જવાબ આપવા માંગ્યો પણ તેણે જવાબ માટે ના પાડી તે માટે આજના મેળાવડામાં મોલવી હકીમ સઇયદ મહમદ અબુ યુસુફ અસ્ફહાની આ પવીત્ર પાક મઝહબે-ઇસલામની ખુબીઓ તથા આરય મઝહબની કીતાબોથી હવાલા સાથે સાબીત કરશું કે આરય મતથી આગાખાની મઝહબમાં ઘણી ખુબીઓ છે.

તમારો સેવક,—**અબદુલ રઉફખાન સેક્રેટરી.**

"અંજુમને-ઝીયાઉલ-ઇસલામ" મુંબઈ.

☞ આ બુકનાં શરૂ પેજમાં અમોએ ઇશારો કરયા મુજબ ઉપરનું "અંજુમને ઝીયાલ ઇસ્લામ" તરફથી પ્રગટ કરવામાં આવેલ આખું હેંડબીલ વાંચક વર્ગની જાણ માટે પ્રગટ કરતા-કહી શું કે આગાખાની મત અથવા ઇસ્માઇલી ફીરકાનાં હકીકતી દરજ્જાનાં પક્ષમાં રહી ધુર્ત આર્યસમાજી "રાધા કૃષ્ણ" અને પંડિત રામચંદ્ર જેવા ઇસ્લામના વિરોધીયોને પોતાની ફરજની ઇજવાજોગ જાહેર હીંમત વાપરતાં પોતાનું ઉંચું જોહર ઝલકાવ્યું છે. અને તેવી દરેક કોશેશોમાં જે જાતની ઉલટ વાપરતા રહે છે. તે ખરેખર પ્રશંશા પાત્ર છે. અને મી. અબ્દુલ રઉફખાન જેવા બાહોશ અને પુખ્ત અનુભવી સેક્રેટરીનાં સાથે જોડીયા સેક્રેટરી મી. હમીદ અહમદખાન જેવા ઝળકતા અને જાણીતા ગૃહસ્થની ઓળખ મચરૂરી સાથે આપતાં કહી શું કેતેઓ "બાલકન-વૉર"માં હીન્દથી ગયેલા "રેડક્રોસ મેડીકલ મિશનના" એક સભાસદ હતા તેઓની આ અંજુમનની તારીફ લાયક સેવાઓ ઇતિહાસમાં નોંધાઇ રહેશે.

હકીકતી-હાર્દ.

અથવા

સંતપંથનો શણગાર.

મંત-હાકિમ, ગરતરવ પાદી સુંદ્દ કુરબા પાસે પાસ.
ગાસુસ્થલમાં અલ્લા અલ્લાહના મિરેહમન રામ! રામ

(" હાફિઝ ")

શુકર મન આલિનાશ્રમ, મસ્જીદે હરમ !
જીવો હિંદુ હરમનમાં પીનદ છે હરમ.

(" કવી ")

રામ-રહેમાન હિન્દુ એક મુસલ્માં, મુરખ મરમ ન જાણે.

" સગ્ગ "

રામ રામ કહેનેસે, આહીદ પક્કા ન હો,
કહીં ઉસીમે નુરે, મહમદ છિપા ન હો !

" N

તેરે દર નક્શે પાકે, રેહ ગુલરુખે ખિઝરેપા ર
જહાં તુને કદમ રખ્ખા, વહાં હમનેભી સર ર

" આ.બી.

હિંદુ કહે રામ રામ, ઔર શેખ મહંમદ ન,
કહેને પીયા કે દરદ નઝદીક આપને હાથ-

" A

ખુદા સબમેં હૈ, ઔર સબમેં જુદા હૈ.
ખુદા ઝરરે ઝરરે મે જલવા નુમા હૈ,
ઉઠા દીલકી આંખોંસે પરદા ખુદીકા !
(શેર) ઇધર દેખીયે ખુદાકી ખુદા હૈ,

* * * * " J "

નંબર નિજામત, મન મારે ગોદાવરી- રામ ભજન સમ ન કેરા રે
અમીરખાં કુમ મનો નારાયન-ભૈરવી કરની કુલ નેમા

" મીર સદરદીન "